

שמעתא למיקתא

האם מקבל רשאי לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום

ת"ד [מ"ק כ"א] דברים שהאכל אסור בהם וכו', ואסור לקרות בתורה ובנביאים ובכתובים, ולשנות במשנה במדרש ובהלכות ובהש"ס ובאגדות.

[ופרש"י] [ע"פ ד"ה אסור לקרות] כדאמרינן לעיל [ט"ז] מדאמר רחמנא ליחזקאל האנק דום, והא דאמר בסוכה [פ"ה] אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ מן התפילין, תהם בשאר מצות בעלמא, אבל הני אית בהו שמחה.

וכתב הרמב"ם [תורת האדם ענין האבלות] ד"ל ע"ד דכיון דמיידיב למיקרי ק"ש שחרית וערבית ויוצא בה ידי חובתו ומקיים והגית בו יומם ולילה כדאיתא בערכין הלכין לא פסיקא ליה.

וכתב עוד [שם] דהקלו מקצת חכמים ואמרו שאינו אסור בדברי תורה אלא יום ראשון, ואין זה נכון, דדברי תורה דכתיב בהו משמחי לב כל שבועה הן.

וכן פסק הרמב"ם [פ"ה מהל' אבילות] דאבל אסור לקרות בתורה כל שבועה. וכן פסקו הטור והרשב"ע [וי"ד סי' שפ"ח] דאבל כל שבועת ימים אסור לקרות בתורה, נביאים וכתובים, משנה, גמרא, הלכות ואגדות.

וכתב הרמ"ש [פ"ג מהמ"ק סי' כ"ח] דאבל אינו נוהג בשבת דברים שבפרהסיא, אבל חייב לנהוג דברים שבשנעא, ות"ת יראה יהוה דבר שבשנעא. אבל לחזור הפרשה, כיון דחייב להשלים פרשיותיו אם הציצו הוי כקורא את שמע ומותר. והובאו דבריו לדינא בטור ובשו"ע [פ"ג].

וכתב גם הרי"ש [פ"ג מהמ"ק סי' כ"ח] דאבל אינו נוהג שם כתבתי בריש דאפי' לקרא שנים מקרא ואחד תרגום שרי, ובאגדה כתב לאיסור, ונראה לכתוב דבחול אסור ובשבת שרי שהוא אמת והוא מחובת היום. מורי ורבי. וצ"ע שהמהרי"ל [הל' שבת] כתב איפכא דבחול מותר ובשבת אסור כאילו היה לו מעמד בחול, ולעיל סי' שפ"ד כתב מורי ורבי טעם המהרי"ל ע"ש.

וע"ל. והנה המהרי"ל איירי לענין קריאה בתורה, והה הלשון שם [בהל' שבת] - ואבל קורא בחול בתורה, אבל בשבת לא יקרא בתורה, ונראה כאילו היה לו מעמד קבוע.

ובהל' קריאת התורה כתוב - אמר מהרי"ל ג"ל אבל קורין לתורה בחול אבל לא בשבת דאז נראה כאילו היה לו מעמד קבוע וצריך לנהוג בו דברים שבשנעא.

אלא דמההה"ש ע"ל דין קריאת התורה ודין שמו"ת אחד הוא, וצ"ע צירוף דברי האגדה לענין שמו"ת, עם דברי המהרי"ל לענין קריאת התורה.

[ופרש"י] [סי' קפ"ג סי' ג'] כתב - בהמהרי"ל לא אסר לקרות בתורה אלא בשבת שהוא מילתא פרהסיא, אבל בחול וכגון שמתפללים בבית השואה אסור לקרות, וצריך לחלק מאחר שהוא חובת היום אינו דומה לשונה התורה. מורי ורבי.

ובמגיה שם הוסף - והא דשבת אסור משום דרס רבים וצריך שלא להראות שהוא אבל, גם שלא להראות שהוא אינו אבל, אלא שב ואל תעשה עוין.

ונראה דמההה"ל ביאר מ"ש המהרי"ל "ונראה מילתא איהו לו מעמד קבוע", דר"ל שהוא מילתא פרהסיא, משא"כ בחול דמתפללים בבית האבל.

ובלקט יוסף [וי"ד מהל' שבת] כתב דבימי אבלו היה מעביד [מהה"א] שמתות תומות [הדוקן] הסדרא בשבת בתרגום ולא בפרש"י.

ובש"ס [פ"ג מהמ"ק סי' כ"ח] הביא לדינא דברי הרי"ש בשם מהרי"ל דה"ל לחזור שנים מקרא ואחד תרגום מותר ע"ש.

וע"פ פת"ש [סי' ט"ז סי' ג'] שהביא דבבית הלל בהג"ה לבין המחבר כתב לפי דברי ה"א באו"ח סי' רפ"ה שעד רביעי בשבת הוי לאחר השבת לענין שמו"ת, כשישלים הו' ימי אבלות בא' או אכ"ב, אבל רשאי לקרא בשבת הסדר שמו"ת, כיון שיכול להשלים עד ד' בשבת.

אולם כש"ת איבעת טורי אבן סי' ג"א חלק עליו וסבר לתעובד צריך לקיים המצוה חתקה לקרות בשבת עצמו.

ובבית הלל יתירה [המובא על הגליון] הביא דבספר לחם הפנים כתב דה"ה אנשים שיש להם חייב לקרא הפרשה בכל שבת ושבת עם פרש"י, הוי לדידיהו חובת היום, ושרי להו לקרותם בשבת של ימי אבלו. אולם הוא עצמו כתב דהו דאי אינו דת"ת הוי דברים שבשנעא. אבל זה נ"ל דאם אינו מכין פרוש הפסוק ודאי דקורא לקרות בלשון התורה שיש בלשון אשכנז כגון ספר צנינה וראינה של אותה פרשה במקום תרגום, אין דעת המהרי"ל, אבל רש"י שהוא ע"פ הובא הל' דרש אסור.

ואיכא ראיא לדברי הבית לחם יהודה מורבי הלקט יוסף, דאצ"ע שכחב [מהה"א] ל"ט ש[חן] דמהה"א היה מעביד הסדרא שמו"ת עם פרש"י, מ"מ כתב [בי"ד מהל' אבילות] דבימי אבלו היה מעביד הסדרא בשבת בתרגום ולא בפרש"י.

גליון קע"ד - פ' כי תשא ה'תשע"ד / קהילת "חניכי הישיבות" - רמות ב' כסא שנאסר בטלטול משום בסיס והתערב באחרים היאם נאסרו הכסאות בשימוש

המניח ערבב שבת דבר האסור בטלטול על דבר היתר על מנת שישאר שם בכניסת השבת, נעשה ההיתר בסיס לדבר האסור ונאסר בטלטול בשבת כהמוקצה עצמו, כמבואר בטשו"ע בסימן ש"י. [ועיי"ש במ"ב (שם ט"ז י"ח) התנאים בזה. ובגליון רס"ח מש"כ בזה]. והכסא בשאר הכסאות, ושאל השואל האם כל התערובת אסורה משום בסיס, ושוב בטעות טילקו המוקצה מעליו, והתערב והנה יש לדון על "טלטול" הכסאות, אבל הישיבה עליהם שריא, כמבואר במ"ב (סי' שח ט"ק פ"ח) ע"פ המ"א (סי' מא) דמותר לשבת על אבנים אפי' שהם מסתמא יזו ע"י הישיבה, כי הוי טלטול בגופו דשרי [והארכנו בסייד לענין היתר טלטול בגופו בגליון קע"א]. ולכאורה י"ל להתערבות אסורה בטלטול, על הכסא הנאסר בכלל דבר שיש לו מתירין הוא, וקיי"ל במסן ק"י דבר שיש לו מתירין (אפי' באיסור דרבנן) אינו בטל. וכתב רש"י [ביצה ג: ד"ה שיש וד"ה אפילו] דכיון שיכול לאוכלו אחר שבת או יו"ט **בהיתר גמור** אחריו רבנן, דהואיל ויש לו מתירין לאחר זמן לא יאכלנו באיסור אפי' על ידי ביטול. וכן הביא במ"ב (סי' תקק"ג ט"ד). [ובנוגע אכילת פסא אם הדבר בכלל מוקצה והתערב באחרים, עיי' במ"ב (שם ט"ק ה) שכתב בדמקום הפסד יש לסמוך על המקליון בזה, עיי"כ. אלא דקציעו שרי בסימן תצ"ו (שער הצינו אות י"ט) כתב לענין ס"ס דברנן דוקא במקום הפסד "מורבה" מתירינן].

אלא דכבר כתב הצ"ח (פסחים ט: ד"ה ועפ"י, וביצה ג: ד"ה ואם נתערבה, וכד: ד"ה הרי"ף) דדבר שיש לו מתירין לא שייך רק לענין אכילה [וכגון ביצה שנוגדה ביי"ט] דהוי הנאה של כליו וממה נפשך מה שיאכל היום לא יאכל למחר, דבזה שייך לומר עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, משא"כ דבר שיכול לעשותו היום וגם למחר, כגון טלטול, לא שייך זה, דמה שאתה אסור היום לטלטל לא מעוות ולא יוכל לתקון למחר, דהלא אף הוא מטלטלו היום היה מטלטלו שוב גם למחר. ולפי דבריו יש להתיר בני"ד. [וכי' בספרו נוני"ב (ת' אג"ה סי' לה ד"ה אחר), וכן פסק הנחת צני' (ע"פ סי' קפ"ו על ס"ה ב' דרמ"א). ועיי' מה שהקטנו על דברי הנתיבי בגליון נ"ח דלכאורה סותר דברי עצמו בתשובה אחרת [נוני"ב ק' ג], ועיי' במ"ג (שם ט"ז סי' ב' ד' דוד)].

אמנם מדברי השי"ך (סי' קב ט"ק ה) לכאורה מוכח כן הצ"ח. וכן נקט בתורת חסד (ארו"ח סי' לח אות ג) בדעת השי"ך. וכן מוכח מהרע"א (סי' שח על ס"ה ט"ז סי' י"ח) להדיא דלא כסברת הצ"ח. וכבר הביא אחר הרע"א בניאור הלכה (סי' שח ס"ט ז' ד"ה מבעוד יום). וכן מצאתי שהעיר מדברי הרע"א בשבט הלוי (ח"ג סי' ל' אות ב).

מעתה נמצא דהאי חידוש של הצ"ח אינו מוסכם להלכה. וכן במהר"ש"ם (ח"ד סי' מ"ח) פסק דלא כהצ"ח. ואפי' הני יהודה (סי' קב פ"ה) א"ס"ה ה"ה (הנה) שרנאה שמסכים לדברי הצ"ח, מיי"מ לא סמך עליו אלא בצירוף עוד טעמים. ומי"מ ע"י בגליון ק"י בסייד שהבאנו סמוכים לדברי הצ"ח. ועיי"כ נראה דיש להקל בזה בשעת הצורך. [והיכן דסמכין דליכא משום דישלמי יש מקום להתיר כל התערבות וא"ע להוציא א"י. דהנה במ"ב (סי' קב סוף אות ד) כתב דבכ"ל בלוע מאיסור שנתערב דאמרינן חד בתרי, יש להסיר כלי אחד לחומרא בעלמא כמו שנהג מהרי"ם (הובא בהג"ח סי' ל"ט), עיי"כ. וכי"כ הטי"ז (שם ס"ט ח), אולם השי"ך (ס"ט ח) דחה זה כי מהרי"ם דעבד הכי כתב מהר"א כי צדיק ות"ח היה והחמיר שהיה נראה דרך גנאי שיזדמן אכילת איסור "לפניו" וזה לא שייך בכלים, ומי"מ כיון דליכא פסידא יש להחמיר דכדרי בה"ח, עיי"כ. ולמעשה החכ"א (כ"ל ג' אות ב) והמ"ב (סי' תתן ס"ט ג) סתמו בזה ולא הזכירו שיש להוציא כלי אחד].

ונראה דבגוונא שלא יוכלו לקיים מצות סעודת שבת כדבעי מחמת זה, בלא"ה יש להתיר התערבות, דיי"ל דאין בזה משום דשלימא, ובדרך זה מצינו בשי"ך רע"א (יו"ד סי' ט"ו על ס"ה ח) דלא שייך לומר יש לו מתירין היתר דאיוי להקדים המצוה. ועיי' בדמ"ר (סי' ט"ו) ועיי' להלך].

מיהו אכתי יש לדון לאסור בזה, דהרי כסאות הם מהדברים הנמכרים "במניין". וכן נחלקו הפוסקים האם דבר שבמנין בטל. דעת השו"ע (רס"י ק"י) **בהרמב"ם** (מא"א פ"ט) דדבר שבמנין בטל, אולם דעת הרמ"א (שם) **בהר"ן** (חולין לו: ב"ד"ף) דכל דבר שנמכר רק במנין אינו בטל. וכן פסק הטי"ז (שם ט"ק א), ועיי"ש דלדעתנו יש להחמיר אף לא במנין כיון שיש לו מתירין. וכן פסק הרמ"א (סי' ט"ק ח) דלא כהרמ"א. ולפי"ז לדעת המהר"ש"ל דאף בגוונא דלפעמים הדבר נמכר באומדן פעמים במנין גם אינו בטל. וכן פסק השי"ך (סי' ט"ק ח) אלא דלדידה יש להחמיר כהמהר"ש"ל אף במקום הפסיד. (ומי"מ כבר הודו לעדים בלענין הטי"ז **המנחת יעקב** (כ"ל ג' אות ב) **והחכ"א**). ולפי"ז לדעת הרמ"א יש לאסור כל התערבות. [ולומר דהכסא אינו בטל משום "דבר חשוב", והרי דברים החשובים אינם בטלים אף לדעת השו"ע (סי' ק"י ס"ג א), אינו נראה דכבר כתב רש"י (בבב"ב ט"ז) דה"ה אלא] דדבר חשוב פירושו ידברים גדולים ודמיהן יקרים וחשובין במנין, וכסא לכאורה אינו בכלל זה. ומי"מ הכל לפי הענין וכמ"ש הרמב"ם (ה"א פ"ח סי' ט"ו).

אמנם יש להסתפק בזה דהרי כתב בשערי דורא (סי' מ"ב) דלא אמרו דבר שבמנין אינו בטל אלא דבר האסור מחמת עצמו, אבל חתיכה של היתר שנאסרה מחמת בליעת אסור בטלה בשאר חתיכות כיון שאינה אסורה **מחמת עצמה** כי אם מחמת בליעת איסור, ולא דמי לחתיכת בבי"ח שאינה בטלה דבר גזירת הכתוב דכל או"א בפניע מותר וכי נתבשל או נאסרו ודמאי לחתיכה של נבילה דלא בטלה, עיי"כ. וכן פסקו היש"ש (חולין פ"ח סי' פ' הגהות על השערי דורא שם אות ב) **והתורת חסאת** (כ"ל ג' אות ב). וכן הוא בפמ"ג (סי' קב סי' מ"ז ח) דכלי בלוע מאיסור לא הוה דבר שבמנין דאין איסורו מחמת עצמו, ובכל דברים החשובים בענין איסור מחמת עצמו, עיי"כ. [אכן לענין דבר שיש לו מתירין נח' הפוסקים האם דוקא איסור מחמת עצמו אינו בטל. דעת הרמ"א (סי' קב ס"ג ד) דאם אינו אסור מחמת עצמו בטל. אולם דעת היש"ש (חולין פ"ח סי' פ' הגהות על השערי דורא סי' מ' אות ב), השי"ך (סי' ק' **והחכ"א** (כ"ל ג' אות כה) דאף ככה"ג אינו בטל).

ולפי"ז יש לדון האם דבר האסור מחמת מוקצה בכלל דבר שאסור מוקצה עצמו, דלמלא י"ל דאינו בכלל זה כי הוא דבר היתר אלא דאריה הוא דרביע עליה.

והנה **בתורה"ד** (סי' ק"ג) כתב דאצ"פ נדרות אינם נמכרים אלא במשקל ואינם בכלל דבר שבמנין, מ"מ נרות חנוכה אחר שהודלקו והוקצו למצוות בכלל דבר שבמנין הם, דהרי מונים אותם לצורך המצוה, ועיי"כ אם נתערבו אינו בטליו, עיי"כ. ומבואר מדבריו דדבר האסור מחמת "מוקצה" דהיינו שהוקצה למצותו בכלל דבר האסור מחמת עצמו הוא, דאינו בטל מחמת חשיבותו. [ועיי' לענין דברי הפמ"ג (שם ט"ז סי' י"א) שכתב שאתרוג של מצוה האסור משום ערלה, או משום תרומה טמאה, או משום איסור ע"ז, שייך בו ביטול. דלכאורה צ"ע אמאי בטל והרי היה דבר שבמנין].

אלא דשמא יש לחלק דהכא דהכסא הוה מוקצה מחמת שהוא בסיס אינו בכלל איסור מחמת עצמו. דהנה **בתשו"י יד אליהו** (רובלין סי' פ"ח) כתב דספר תורה שיש בו טעות שנתערב באחרים מותר לקרות בכלום דחד בתרי בטל, ואצ"פ דסי"ת פ"ר חשוב הוא, מ"מ הטעות אינו חשוב, רק גוף הספר הוא החשוב, וכל גוף הספר הוא החשוב, ולעולם אין איסור לקרוא בסי"ת פסול, ואף בעודו דבר קדוש הוא, אלא שבצבור צריך להיות כשר דוקא, ובהו האיסור שייך שפיר ביטול ברוב כיון שאין זה איסור מחמת עצמו, עיי"כ. אולם ב"ש"ת חת"ס (יו"ד סי' ר"ט) דחה דבריו דכיון דעיי"ש הטעות נפסל הספר או לכל הפחות החומש כולו מלקרות בו בצבור, שיש לו דבר חשוב דלא בטל, עיי"כ. אולם **המחנה חיים** (ח"ב סי' ג' ד"ה אונטרוב) **והבני ציון** (סי' י"ג) הסכימו לדברי היד אליהו כי הך טעות שפוסל הסי"ת אינו דומה רק לאיסור שנבלע בחתיכת היתר ועשאו נבלה ואסרו כולו ואצ"פ"כ הוא נחשב חר"ט כיון דהאיסור אינו ראוי להתכבד והי"ט אין הטעות האיסור ראוי להתכבד רק הסי"ת. [ועיי' בזה בשבט הלוי (ח"ח סי' י"ב)].

והיה מקום לומר דני"ד תלי בפלוגתא הנ"ל, דלהחתי"ס כיון הכסא נהפך לחפצא של מוקצה הוי כסי"ת פסול דבכלל איסור מחמת עצמו הוא. משא"כ לדעת החולקים דכיון שהדבר האסור אינו חשוב אפי"ע שעתה בכלל דבר מוקצה הוא מ"מ בטל. אולם יש לחלק דאף המקילים יודו לחמיר בני"ד, דשאני סי"ת דאצ"פ שנופל מ"מ דבר אחר בלול על הפסול, משא"כ בני"ד דאחר שנאסר הבסיס בבין השמשות י"ל דשוב הוי גוף האיסור, ואצ"פ שמחמת דבר המוקצה הוא נאסר, מ"מ מצינו **להאור שמח** (פ"ק פסח ה"ח) דדין בסיס הוא דין של הקצאה כיון שהקצאו לשמש המוקצה הוא נאסר מחמת עצמו מכח הקצאתו. וכן פסק הגר"ח **שיינברג זצ"ל** (שלמי יהודה סי' בא), ואף לפי הגר"ז (סי' רנ"א אות ג) דסי"ל דבסיס מוקצה נאסר מחמת דהוא טפל למוקצה המונח עליו, ומקבל דין של המוקצה עצמו, מ"מ אחר שנאסר י"ל דאף לדידהו כגופו של איסור הוא נאסר. [ועיי' **מנחת שלמה** (ת"י ג' אות א) דסי"ל שדין מוקצה של הבסיס הוא רק משום דבר המוקצה המונח עליו ואינו נעשה מוקצה מחמת עצמו ואינו מקבל דין המוקצה המונח עליו. ועיי' עוד **בדרות משה** (ש"ח לח ע"ג ב)].

ולפי"ז י"ל דכבר שנאסר מחמת בסיס דבר איסור בכלל דבר שבמנין הוא שאינו בטל. אלא דיעוין **בפרישה** (סי' קב אות ב) דסי"ל דלא אמרו דבר שבמנין לא בטל אלא דבר **ששם איסור גמור עליה** אבל דבר שיש לו מתירין בטל. וביאר הפמ"ג (שם ט"ז ס"ק א) ד"ה שאלה) דכל שאין שם איסור קבוע עליו לא הוה מנין. ולפי דבריו יוצא דכיסא אף כיון שבמוצ"ש יהיה מותר שוב ליכא משום דבר שבמנין. ואצ"פ **שמה"ט"ז** (סי' קב ט"ק ב) משמע דלא ס"ל סברא זו. וכן **בדרכ"י** (סי' ט"ק ב) הביא חולקים, עיי"כ מ"מ בשעת הדחק בצירוף דעת השו"ע הנ"ל יש מקום להקל.

מעתה נראה ד**במקום הזוחק** צורך שבת או אורחים יש מקום להקל לטלטל תערובת זו בצירוף דעת השו"ע והדרישה דאין בזה משום דבר שבמנין [וכן יש לצרף קצת דעת הפר"ת (סי' א) דאין משום דבר שבמנין באיסורים דרבנן], ומשום דבר שיש לו מתירין סמכין כבה"ג על דעת הצ"ח כי כן בפרט היכן דאיכא משום ביטול עונג שבת דיי"ל כסברת הרע"א הנ"ל דאין ככה"ג משום דבר שיש לו מתירין [וכמו כן הרי מצינו ראשונים דסי"ל דבאיסורים דרבנן לא אמרינן דישלמי אינו בטל, הלא המה המה"ר **שמואל מונברג** (סי' מודכ"י הארוך ביצה סי' בא), ומודכ"י הארוך ביצה סי' ה) **והאוי"ז** (סי' ט"ז) של הובא בהגהות לחם בשמלה ביצה ד. ד"ה אג"ט מודבר]. וכדבריהם צידד הצ"ח (ביצה ד. ד"ה הרמב"ם), ודו"ק. [נאם פירש"א מהתערבות, דעת הטי"ז (סי' קק"ג סי' ט) והמ"א (סי' קק"ג סי' ט) דלא אמנם כל דפריש מורבה פריש בדשילמי. אולם הגר"ז (סי' תק"ג קורא אות ה) הוכיח מהרמ"א (יו"ד סי' רצ"ג ט"ז) על חלקו בזה. וכן הצ"ח (ביצה י: ד"ה והואיל) הובא דבריו **במ"ש** (סי' קב ט"ק א). **ובמ"א** (פתיחה ליר"ט) כתב מסבא דרוב דפריש דהוי רובא דאינת קמן אפריש דתיק משאר רוב ומיעיל אף בדשילמי. ועיין בשער המלך (יו"ט פ"ב ה"ו דף ק' ע"ג). **ודעת האג"מ** (יו"ד סי' ט' אות ג) דראוי להחמיר בזה. ומי"מ אף למקליון היינו כשפירשה ממילא (כגון עיי' גמ"ע עיי' ש"ך (ח"ה סי' רצ"ב סי' ז), או יקטין עיי' בש"ך (סי' ק"י סי' ט"ב) **ובמ"א** (ש"ע ס"ב) דלא לפנינו לדעת השו"ע בסימן ק"י סי' ט' ו, אצ"פ איכא משום גזרה דשמא יקח מן הקבוע. אמנם לדעת השי"ך הטי"ז שם אסור כבה"ג, עיי"ש. אלא כדפי' **להמנחת יעקב** (ש"ע ס"ב) דסי"ל דהוי בדשילמי נמי דורנין שמא יקח מן הקבוע. אולם מצינו **לש"ש** (סי' ק"א, **לפרשיה** (סי' ט' אות ט) **ולפי' מהר"א** (סי' ק' אות ו) שנקטו דליכא משום שמא יקח מן הקבוע בדשילמי, **והפמ"ג** (סי' ש"ד סי' לב) מצדד בזה. ועיי' עוד **בבית אדם** (שער הקבוע סי' ט) דבמדיד דלא נייד כגון חתיכות בשר וכדו' ופירשה א' לזוית אחרת אפי' בסמוך זה מקרי פירש].

